EDITOP

SZÁMÍTÓGÉPES KIADVÁNYSZERKESZTÉS, NYOMDATECHNIKA

A COMPUTERWORLD INFORMATIKA KFT. TÁJÉKOZTATÓJA

MUTATVÁNYSZÁM

Mi a desktop?!

– Hát ez mi a manó!? – kérdezte Kriszta, a csinos gépírónő, aki addig soha nem ült a számítógép elé, amíg kollégáitól olyan szörnyűségeket hallott, mint fájl, direktori, pászmánder, és így tovább. Tudta, hogy előbb-utóbb rákerül a sor, írógépét kénytelen lesz felváltani a misztikus számítógéppel, de nyilván úgy gondolta, ráér majd akkor megbirkózni a félelmetes feladattal.

Egy nap azonban új, érdekes gép érkezett. Ennek működtetéséhez nem ismeretlen varázsszavak kellenek, képernyőjén nem abrakadabra jelenik meg, hanem valami egészen más, valami egészen új.

Már az is szórakoztató, hogy a képernyőn egy nyilacska van, s azt egy egérnek nevezett eszközzel lehet mozgatni. A nyilacskával parancsszavakra vagy előre megrajzolt képekre lehet rámutatni. Nyilvánvaló: ha a tároló tartalmára vagyunk kíváncsiak, rámutatunk a nyíllal, megnyomjuk az egér gombját, s máris újabb rajzok mutatják, mi minden található a gép tárolójában. Ezek a rajzok ismét önmagukért beszélnek; a szövegszerkesztő programot egy papírlapon író kéz jelzi, a rajzolóprogramot pedig egy ecset és egy körző ikonja. A Calculator szóra „rálőve" egy tetszetős számológép jelenik meg. Ami ráadásul, ismét az egér segítségével, működik is. Egyszerűen állítható be a megjelenő óra, benne az ébresztő; nem mintha a gép mellett el lehetne aludni. Előhívható a számítógép billentyűzetének rajza, és számtalan változatban jeleníthetők meg a betűtípusok, -nagyságok.

Ez már olyan játék, amihez Kriszta is szívesen odaült. Lelkesen kergette az egeret, s jól mulatott, amikor sikerült azt eddig ismeretlen útra vezetni, és sikerült kört rajzolni, szép betűt írni, festeni vele.

Néhány éve, amikor az Apple cég munkatársai kifejlesztették ezt a barátságos, rajzos választékkal, előre beírt parancsszavakkal működtethető programrendszert, talán maguk sem tudták, milyen fontos dolgot műveltek. Eredményüket mostanában úgy emlegetik, mint a számítástechnika újabb forradalmát. Rövidesen ugyanis számos követőre találtak. Mások is rájöttek, hogy így sokkal egyszerűbb, mégis látványosabb, sőt hatékonyabb a számítógépek kezelése. Hamarosan nemcsak a kezelőrendszert építették fel rajzos, ablakokban megjelenő ikontechnikával, vagy úgynevezett legördülő menüvel, hanem ugyanilyen kezelésű programokat illesztettek az alaprendszerbe. A játékok mellett elsősorban a rajzoló- és szövegszerkesztő programokat korszerűsítették. Ebből alakult ki később az egész számítástechnika fejlődését meghatározó programrendszer, amely Kriszta és még sokak életét új irányba tereli.

Miért a nagy szavak?

Immár sokan ismerik a szövegszerkesztő programok előnyeit, s egyre többen élnek is azokkal. Hanem az új rendszerben már nem csupán a szövegek, de az újságok, könyvek, dokumentációk: a kiadványok egésze tervezhető meg, sőt állítható elő a számítógéppel. Ma egy egyszerűbb, de korszerű dokumentáció úgy készül, hogy a szövegszerkesztővel megírt cikkeket és a rajzolóval elkészített ábrákat átviszik (beolvassák) egy oldaltervező programba, ahol elvégezhető minden olyan munka, amit eddig a tördelőszerkesztők papíron, ceruzával, ollóval, ragasztóval oldottak meg. A képernyő az alkotás szintjeinek és folyamatának végtelen lehetőségeit viseli el – a dilettánstól az amatőrön át a profiig –, így hát csak rajtunk áll, mikor kapcsoljuk be a nyomtatót is.

Minthogy a kiadvány széles körű fogalom, az új irány érinti mindazokat, akik lapot, könyvet, műszaki dokumentációt készítenek, üzemi híradót, utazási jelentést, használati utasítást vagy akár vállalati levelet írnak. S, valahol éppen itt rejlik a forradalom: az írás, a szerkesztés, a tördelés, a montírozás, a betű- és oldaltervezés, majd a nyomtatás eddig a szakemberek különálló cso-

Folytatjuk a 2. oldalon

portjainak sajátos, zárt birodalma volt. Most azonban egy számítógéppel bárki, egymaga egyesítheti ezeket a tevékenységeket. És az új eszközök mellett szüksége lesz a hagyományos ismeretekre is.

Mindezt ma még úgy hívják: desktop publishing. De éppen az érintettek széles köre miatt ide tartozik a desktop engineering és a desktop management, sőt a corporate electronic publishing, amelybe beleértjük a korszerű nyomdaipart és a távközlést. Szerte a világon gombamódra szaporodnak az elektronikus szerkesztőrendszerek. Jelentőségüket mutatja, hogy a szakma legnagyobbja, a hatalmas IBM is belépett a gyártók táborába, s már teljes – számítógéppel, programmal, képbeolvasóval, lézernyomtatóval felszerelt – rendszert kínál. De nem maradhatott le a másik véglet sem; a Commodore–64-re is megjelentek a szerkesztőprogramok.

Ahogy lenni szokott, nagyon nehéz megmondani a desktop publishing elnevezés magyar megfelelőjét. Legyen házinyomda? Abból sok van, régimódi. Személyi vagy asztali nyomda? Nem biztos, hogy érthető; a nyomda nálunk még nagy és egyáltalán nem személyi. Kiadványszerkesztő rendszerek? Ott még nem tartunk, hogy ebbe mindenki beleértse a számítógépet. Miközben havonta hírt adunk a számítás- és nyomdatechnika közeledésének fejleményeiről, tovább keressük a helyes elnevezést. De nem egyedül, mert ehhez már Krisztának is kedve van.

HÍREK

Apple-csúcsok

Januárban az Apple Computer, Inc. megerősítette korábbi bejelentését, mely szerint az irodai kiadványszerkesztéshez és az üzleti grafikai alkalmazások technológiájához jobban illeszkedő új nyomtatókat bocsát ki.

Három Apple lézernyomtató is pályázik arra, hogy felülmúlja a LaserWriter és a LaserWriter Plus jelentős piaci sikereit. A DTP volt az az alkalmazási terület, amellyel az Apple cég feltornázta magát a Fortune magazin 500-as csúcslistájára, és felvette a kesztyűt az óriás IBM-mel szemben. Az almáról ismert cég most a további terjeszkedéshez a drasztikus árcsökkentés politikáját választotta.

Mindhárom új termékbe a Canon LBP–SX íróművét építik be, felbontásuk egyformán 300 pont/inch. Ez az írómű négyszeres sebességnövekedést ér el elődjeihez képest, élettartama 300 ezer óra, ami a korábbiak háromszorosa. Ugyancsak közös jellemzőjük, hogy a vezérlőkártya cseréjével alapteljesítményük fokozható.

Az egyfelhasználós LaserWriter SC 2699 dollárba kerül, Motorola 68 000 processzoron alapul, egy megabájtos a RAM tárolója. Középkategóriás a LaserWriter VT, amelybe már 32 bites processzort építettek, s lapleíró nyelve egy minden eddiginél teljesebb PostScript-változat. Természetesen tárolói is nagyobbak, ennek megfelelően az ára 4599 dollár.

A sorozat élén a LaserWriter IINTX áll, amely 6599 dollárért 12 megabájtig bővíthető RAM-ot és 2 megabájtos ROM-ot kínál. Csatlakoztatható nagy kapacitású merevlemez-meghajtó, így a nyomtató nagyszámú PC-ből és Macintosh-ból álló helyi hálózatok kiszolgálására alkalmas.

Mindhárom nyomtatót februártól forgalmazzák.

Áresés

Úgy tűnik, most mindenki olyan lézernyomtatót akar venni, amely tartalmazza a PostScript lapleíró nyelvet, mert megfizethető áron csak így használhatók jól és kényelmesen az olyan programok, mint a PageMaker, a MacDraw, a Ventura.

Egyre inkább elérhető vágy. Bár a PostScript alapú lézernyomtatók árai ma sem alacsonyak, mind jobban megközelítik az eddig népszerű Hewlett-Packard és Kyocera nyomtatók 2–4 ezer dollár közötti árait. Elsőként az AST Research törte át – felülről – a bűvös négyezres határt.

TurboLaser/PS a neve a jelenleg kapható legolcsóbb, pontosan 3995 dollárba kerülő PostScript lézernyomtatónak (januári listaár, ami azt jelenti, hogy az amerikai kereskedőknél olcsóbban is lehet vásárolni). A berendezés nyolc oldalt készít el egy perc alatt, 300 pont/inch (dpi) felbontással. A beépített betűcsomagok száma 35. Három csatlakozási lehetőség érhető el: a soros RS-232, a párhuzamos Centronics, valamint az AppleTalk.

Az ugyancsak népszerű LaserWriter Plus 5799 dollárért csupán 13 betűcsomagot tartalmaz. Vele szemben a TurboLaser hátránya az, hogy nem rendelkezik kézi papírtovábbító mechanizmussal, s nem nyomtat a szélesebb, 8,5×14 inch méretre. Viszont a TurboLaser közvetlen elérésű tárolójának mérete nem kevesebb, mint 3 megabájt; egyszerre 250 papírlap tölthető be; s nem utolsósorban: érti az MS–DOS és a UNIX rendszerű számítógépeket.

Nagy kék alma

A Compatible Systems Corp. olyan fordítóprogramot jelentett be, amely más formátumú szövegek és rajzok közvetítését teszi lehetővé az IBM PC-k és az Apple Macintoshok között. A program 99 dollárnyi tudásért számos ismert, népszerű szövegszerkesztő, rajzoló és oldaltervező alkalmazás eredményeit fordítja át a másik rendszer világába. Egyáltalán, ma már számos módja van annak, hogy a két géptípus megértse egymást. Ezért igyekszünk utánanézni, vajon hány Apple gép van hazánkban, s mennyiben érdemes ilyen gépeket vásárolni.

PostScript–Scantext

Nem maradt le a versenyfutásban a nyugatnémet Scangraphic cég sem. Jól ismert Scantext fényszedő rendszerének legkorszerűbb változatain már lehetőség nyílik a képek és szövegek integrált feldolgozására, sőt a képek elektronikus retusálására is.

A képelemek digitalizálásának fontos eszköze az Image Scanner. A retusálást, az árnyalati értékek változtatását azonban csak az új Commander típusú rendszereken lehet elvégezni. Nagy lépés a DTP irányába, hogy a Scantext Page Interpreter (SPI) berendezéssel kapcsolat teremthető a PostScript nyelvet tudó személyi számítógépekkel. Így fontos és érdekes kísérlet tanúi lehetünk: hogyan lehet a népszerű PostScript-alkalmazásokat a Scantext rendszerre vinni. Ennek jelentősége ismert: a lézernyomtatók képességei ma még messze állnak a fényszedők lézeres levilágítóinak felbontásától.

A cég szakemberei most a színes oldalak kialakításához segítséget nyújtó rácstónusokon dolgoznak. Előzetes információik szerint egy oldalon 445 színárnyalat képezhető.

Színes IMPRINTA

Mire e sorok olvasóink kezébe kerülnek, már lezajlott a düsseldorfi IMPRINTA '88, a nyomdaipar világkiállítása. Hírlevelünk előkészítése idején azonban még csak előzetes hírek érkeztek a várható kisebb-nagyobb szenzációkról; itt az alkalom annak ellenőrzésére, mire telt az ígéretekből. Az EDITOP-ban természetesen visszatérünk a jelentősnek ígérkező eseményre.

IMPRINTA 88

Atari DTP

Publishing Partner Professional névre keresztelték az Atari ST típusú számítógépekre készült tördelőprogramot. A közelmúltban elkészült rendszer éppúgy tartalmaz előre megtervezett stílustáblákat, mint a Ventura, rendelkezik szövegszerkesztő funkciókkal, a rajzok körülvehetők a szövegekkel, sőt mind a rajzok, mind a szövegek elforgathatók. Megkereshetők és helyettesíthetők az egyes betűváltozatok, bekapcsolható az alávágás és a szokottnál jobbak a grafikai lehetőségek.

A Soft-Logik cég által fejlesztett Atari-szoftver különlegessége, hogy egy speciális oldalleíró nyelv segítségével a betűméretek 2 és 216 pont között (!) változtathatók. Ennek ellenére a szoftver támogatja a PostScrip alapú lézernyomtatókat t, sőt a Hewlett-Packard ismert típusait és a mátrixnyomtatókat is. Az amerikai listaár 5 cent híján 150 dollár.

PROPRESS: az SZKI rendszere

A hazai vállalkozók közül a leggyorsabban és a leghatározottabban a Számítástechnikai Kutató Intézet és Innovációs Központ (SZKI) mozdult a DTP felé. Érthető, hiszen az SZKI évekkel ezelőtt megcélozta a kiadványszerkesztés egyes elemeit (amikor azt még nem is úgy hívták). Ezért eredményeikkel ma már közvetlenül csatlakozhatnak az új hullámhoz. Ennek tükrében jelentős a hír: a Rank XEROX és az SZKI között megszületett a Ventura Publisher magyar változatának előállítására és egyedüli (sole) forgalmazására vonatkozó megállapodás.

A zömmel saját fejlesztésű Propress-rendszert tehát a legismertebb külföldi hardver és szoftver eszközökkel együtt kínálják. Részletes ismertetőnkben a rendszer alapelemei mellett kitérünk a választási lehetőségekre (opciókra) is.

A Propress-rendszer egy sor általánosan elterjedt program szöveges és grafikus eredményeinek további feldolgozására képes, de sokféle elsődleges információbeviteli lehetőséggel is rendelkezik.

A szöveges információ bevitelének legtermészetesebb eszköze a billentyűzet. Döntő többségben a szokásos PC-billentyűzet használható, vagy annak valamely magyar ékezetes változata, például a Ganz Műszer Művek által az SZKI licence alapján gyártott Uniboard. A billentyűzetekhez tartozó vezérlőprogramok a kiszolgálást segítik, másrészt a speciális, az alkalmazást kényelmesebbé tévő megoldást nyújtják. Ezen eszközök ára a választott típus, a beszerzési forrás függvényében 9-10 ezer forint körüli (a közölt árak forgalmi adót nem tartalmaznak).

Olyan alkalmazásoknál, ahol a jelek és a szimbólumok magas száma vagy a feldolgozás során változó összetétele nem teszi lehetővé, hogy gravírozott billentyűzetet használjunk, hatékony, bár költséges megoldásként szóba jöhet a folyadékkristályos kijelzőkkel ellátott Omniboard billentyűzet. Ezt kizárólag a Propress részeként szállítják. Az egyes billentyűkön, a folyadékkristálynak köszönhetően a betűalakzatok számtalan formája alakítható ki. A beépített mikroprocesszor és a tároló egyidejűleg 30 billentyűzetelrendezés tárolását és váltott alkalmazását teszi lehetővé. A szabványosított, úgynevezett nemzeti elrendezések ROM-ban, a felhasználók által definiálhatók pedig RAM-ban tárolhatók. Jelenleg az SZKI a következő típusokat szállítja (csak IBM PC/AT-val kompatíbilis gépekhez):

Típus	Normál billentyűk száma	12×8 pontos kijelzésű billentyűk száma	20×8 pontos kijelzésű billentyűk száma	Összes billentyűk száma
A	36	58	0	94
B	19	75	0	94
C	46	47	24	117
D	14	79	34	127

A 20×8 pontos kijelzővel ellátott gombok parancsok, funkciók vagy piktogramok hozzárendelésére is alkalmasak. A kezelő programok az eszköz részét képezik, más választható programok – például a különböző betűcsomag-állományok, betűtervező programok stb. – külön vásárolhatók meg. Az Omniboard árai 180–350 ezer forint között vannak.

Néha a feldolgozandó szöveges és grafikus állományok nyomtatott formában már elkészültek. Ez a helyzet például a különböző témafigyeléseknél, referencia-adatbázisok kialakításánál, valamely hagyományos úton készült kiadvány új kiadásának elektronikus elkészítésénél stb. Ezekben az esetekben előnyösen használhatók a digitalizálók vagy lapolvasók. Segítségükkel 300 pont/inch felbontásban gyorsan „gépbe vihetők" a legkülönbözőbb szövegek, ábrák.

Mindenkori készletének függvényében az SZKI két típust szállít (valamely komplex rendszer keretében). Írógépszerű lapvezető mechanikája van az egyiknek, a másik pedig könyvek, füzetek lapjainak a beolvasására is képes. Mindkét típus azonos felbontású és teljesítményű (kb. 30 s-ig tart egy A/4-es oldal digitalizálása).

Ha valaki szöveg beolvasására kívánja használni a lapolvasót, meg kell vásárolnia az SZKI Recognita nevű karakterfelismerő programját is. A programmal – 8 és 30 pontos határok között – jelenleg a következő betűtípusok értelmezhetők:

Courier, Pica, Prestige Elite, Letter Gothic, Univers, Helvetica, Line Printer.

A Recognita karakterfelismerési hatásfoka – megfelelő minőségű nyomtatvány esetén – oldalanként átlagosan 1-2 hiba. Teljesítménye: 80–100 karakter/s, vagyis több mint egy nagyságrenddel nagyobb a szokásos gépelési teljesítménynél. A beolvasott szöveg a Propress-rendszerben közvetlenül feldolgozható. Egyedi megrendelésre az SZKI vállalja a lapolvasó alrendszer különleges igényeket is kielégítő, testre szabott integrálását a Propress rendszerbe. Egy lapolvasó berendezés ára a Recognita OCR programmal együtt: 560 ezer forint.

Bizonyos képanyagok sem a lapolvasóval nem vihetők be egy számítógépes rendszerbe, sem programmal nem állíthatók elő gazdaságosan. Sok esetben nem is csupán egy rögzített képre, hanem annak célszerűen feldolgozott változatára van szükség. Ilyen esetekben használható az SZKI képfeldolgozó rendszerének PC-s változata, a Provision, a Prima feldolgozó programmal, amely video- vagy tévékamerával felvett képek digitalizálására és további feldolgozására szolgál. A Primával kezelhető legnagyobb képméret 512×512 képpont, 256 fokozatú szürkeskálával. Legfontosabb képfeldolgozási funkciók: a kép digitalizálása; a képek vagy képrészek mozgatása ablakok között; képszínezés; általános állományműveletek; statisztikai számítások; aritmetikai és logikai műveletek; kicsinyítés, nagyítás; konvolúciós szűrés; háttérkezelés; elemi grafikai műveletek. A képfeldolgozásnak csupán a DTP-alkalmazások egy szűkebb körében van akkora jelentősége, ami a szükséges hardver/szoftver alrendszer költségét indokolja.

Annak érdekében, hogy egyes felhasználók kisebb volumenű, illetve időszakos igényei kielégíthetők legyenek, az SZKI szolgáltatás formájában is biztosítja a Prima funkcióit.

Következő számunkban a Propress feldolgozó elemeivel folytatjuk az ismertetést.

SZÓTÁR

Font: betűcsomag

Fontos tudnivaló: a **betűcsomag** új fogalom, ezért könnyen csapdába eshetünk!

A hagyományos nyomdászatban a legnagyobb megjelenítési csoportosítás, mint például az antikva, a groteszk betűtípusok sokaságát foglalja magába. A **betűtípus**ok, például: Helvetica (groteszk), Bodoni (antikva) **változat**ainak: normál, félkövér, kövér stb., összeségét **betűcsalád**nak nevezzük. Minden változat természetesen több méretben készül. A betűk **méret**ét leggyakrabban pontban (1 pont=0,376 mm) jelölik, de lehet a mértékegység milliméter, inch vagy pica is.

A ***betűcsomag*** egy ***betűcsalád*** (például: Times), egy ***változat***ának (félkövér kurzív), egy ***méret***ét (12 pont) tartalmazza, tehát egyetlen meghatározott méretű abc-t.

Minden egyéb változatot és méretet külön meg kell fizetni . . .

HÍREK

Ránk férne . . .

Írj helyesen – angolul! Ha nekik fontos, nekünk még fontosabb segítség lehet Houghton Mifflin elektronikus nyelvtana. Az eddig ismert helyesírás-ellenőrző programok tudásán túl, ez a rendszer rámutat a pongyola fogalmazásra (vagyis a szabálytalan szintaktikára) és más botlásokra.

A Correctext még nem ellenőrzi a szöveg értelmének helyességét, viszont tévedhetetlenül rátalál a hibás alany-állítmány egyeztetésekre, a rosszul használt írásjelekre és a sajtóhibákra. Észrevesz olyan közkeletű alkalmazási hibákat, mint a fewer/less, a who/whom, az advice/advise szavak közötti különbség. A rendszer 135 ezer (!) angol szó nyelvtani információit tartalmazza.

Erre mondják: ránk férne. Még a magyar változat is. Ám ezt a terméket egyelőre sajnos csak a szoftverfejlesztőknek adják el, így legközelebb a nagyobb szövegszerkesztőkben, DTP-rendszerekben találkozhatunk vele.

Nyelvtanuló program

Gyakorlatilag nyelvfüggetlen szövegszerkesztő és -feldolgozó programot hozott forgalomba a francia Anatex cég. A Personal Writer 15 nevű csomag a Macintosh operációs rendszere alatt fut. Macintosh Plus, SE, illetve a Mac II gépeken 1 megabájtos operatív tár kell hozzá, de valamennyi szolgáltatásának igénybevételéhez ennek a kétszerese szükséges. Két 800 kilobájtos hajlékonylemezt tud vezérelni, de egy hajlékony- és egy merevlemezzel is használható a program.

A fejlesztők azzal érték el a viszonylagos nyelvfüggetlenséget, hogy a program megtanulja az új vagy gyakran használt ékezetes betűket, különleges alakokat. Mind a tanítási folyamatot, mind később a munkát megkönnyíti, hogy a rendszer fogadja a grafikus táblára folyóírással felírt szöveget. Rövid tanulási ciklust követően elraktározza a speciális betűket, sőt a kézírás jellegzetességeit, s mindezt a gép számára érthetővé alakítja.

Olyan modulokat is tartalmaz, amelyek más tördelő-, grafikai vagy egyéb programok adatállományait fogadják. Makróutasítások definiálhatók (vagyis gyakran előforduló utasítássorozatokat lehet egyetlen név alá csoportosítani, majd a végrehajtáshoz csak a nevet kell meghívni). A makrókat a grafikus táblán az adott menűpont kiválasztásával egyszerűen lehet aktivizálni.

Hamarosan elkészítik az MS-DOS, illetve OS/2 operációs rendszerek alatt futó és az elterjedtebb grafikai kártyákat működtető változatokat.

Erős DTP

Egyre jobban közelednek egymáshoz a személyi számítógépek és az úgynevezett számítógépes munkaállomások. Előbbiek ugyanis mindinkább megközelítik az utóbbiak teljesítő-képességét, amely az egyetlen célra orientált kialakításból következik.

Az ATEX cég a magazin- és hírszerkesztő munkaállomásairól ismert. Most olyan szövegszerkesztő programot jelentett be Writer Software néven, amely az ATEX meglehetősen bonyolult rendszerei mellett fut az IBM PS/2 Model 25 és 30 típusú személyi számítógépeken is. A program alapára 695 dollár. Hálózati alkalmazásban persze több.

A dBASE nyomában

Beleesett a DTP csapdájába az Ashton-Tate, az egyik legismertebb szoftver, a dBASE fejlesztője is. Januárban jelentették be a Byline elnevezésű oldalszerkesztő programot, 295 dolláros áron. Hirdetéseikben az alacsony árra és az ennek ellenére gazdag szolgáltatásokra hívják fel a figyelmet. Mint írják, nincs szükség egérre, elegendő a 384 kilobájtos tárolójú XT vagy AT. Mégis kiterjedtek az adatcsere, a szövegszerkesztés, a tipográfia lehetőségei.

Általában persze más a hirdetés, és más a valóság. Hogy ebben az esetben mennyire, az majd kiderül.

PageMaker-tanács

Akik a PC-n futó PageMakert a Windows operációs rendszer újabb, 2.0 vagy 386-os változatával akarják használni, azoknak előbb ki kell egészíteniük a képernyőt vezérlő betűcsomag-állományokat egy átalakító segédprogrammal. A PageMakert ugyanis a korábbi Windows-verziókhoz tervezték, ezért futtatás előtt a programkimenetet hozzá kell igazítani az operációs rendszer megváltozott kezelésmódjához. Ha ez elmarad, a PageMaker ablakában megjelenő, a tördeléshez nélkülözhetetlen oldaljelző ikonok, méretbeállító vonalzók és a grafikai műveletek szerszámdoboza nem működik szabályosan.

Az Aldus cég az átalakítási eljáráshoz Newfon.EXE névvel kínálja a segédprogramot, amellyel a Windows üzembe helyezése után kell a PageMaker l.o és l.o/a három betűtípus-készletének állományformátumát megváltoztatni. Ugyanez a sorsuk azoknak a kiegészítő betűállományoknak, amelyeket speciálisan a Windows 1.0-hoz terveztek.

Mindebből következik, hogy ha visszatérünk az MS-DOS-hoz, először át kell nevezni az említett állományokat, majd minden egyes állománnyal végig kell futtatni a Newfon segédprogramot, és csak azután másolhatjuk vissza a PageMaker könyvtárába.

Commodore – is

Három DTP-csomag kapható a Commodore–64-re, s még csak nem is biztosan kisebb teljesítményűek, mint egyes PC-s programok . . . Hazánkban már közismert a Newsroom, amellyel kéthasábos oldalakat lehet megtölteni a több száz előre megtervezett rajz valamelyikével és – sajnos csak mátrixnyomtatón írható – szöveggel. Biztosra vehető, hogy a GEOS népszerűségét rövidesen nálunk is követi a GEOPUBLISH-é, amelyet 70 dollárért hirdetnek. Végül hasonlóan összetett csomag a Timeworksé, amely a szövegszerkesztő, a táblázatkezelő, az adatbázis-kezelő mellett oldaltervező programot is tartalmaz.

Grafikus Compugraphic

Az amerikai Compugraphic cég az év elejétől „99 százalékos PostScript-kompatibilitást" ígér a 8000 és a 8400 típusú fényszedőgépekre. Az eddig csupán betűszedésre alkalmas berendezések egy raszterkép-feldolgozó (raster image processzor = RIP) segítségével állítják elő a mikroméretű grafikuselem-könyvtárat, amelynek elemeit karakterekként kezeli. Ugyancsak tervezik egy PostScript RIP kifejlesztését a 9600 típusú digitális fényszedőhöz. Mindehhez több betűcsomagot is adnak, a táblaleírással együtt.

Digitális nyomda

A nyugatnémet Illert Härsler GmbH nyomdaipari tanácsadó cég egy tanulmányában átfogalmazza a nyomdaipari technológiák és az információfeldolgozási folyamatok kapcsolatát. Szerintük a nyomóforma előkészítése és készítése a jövőben digitális technológián alapuló információfeldolgozási folyamat lesz, a nyomtatás és az azt követő műveletek pedig analóg rendszerű, az információkat sokszorosító eljárások maradnak. Az információkat átalakító, digitális folyamatok egyre inkább beolvadnak az elektronikus kommunikáció világába, az információfeldolgozás analóg rendszerében azonban kevés változás várható.

Ventura-csokor

Poloska! Harminc kisebb poloskát – magyarul hibát – fedeztek fel a Ventura 1.1 változatában. Az alattomos bogarak a PostScript nyomtatók működtetése, a szövegszerkesztő műveletek, a grafika, a tipográfia és a betűtípusok környékén egyaránt zűrzavarokat okoznak. A korrigáló programcsomag forgalmazását (amely más kiegészítéseket is tartalmaz, például a Windows-rajzok konvertálását) már megkezdte a Xerox.

Novell. A kiadványkészítés csoportmunka, ezért várható volt, hogy megjelennek a tervezőprogramok többfelhasználós változatai. Ebben első a Ventura Publisher. Az amerikai Prometheus cég, megvásárolva a licencet, olyan változattal jelent meg a piacon, amely a Novell-hálózaton fut. A programot IBM jellegű PC-ken egyszerre legalább három szerkesztő használhatja. Bejelentették a 3Com (Ethernet típusú) hálózatához csatlakozó fejlesztést is. Az egy munkahelyes régebbi változatok tulajdonosai természetesen olcsóbban, kiegészítésként juthatnak az új termékhez.

Olcsó könyvtár? A Venturához kapható az EDCO cég 130 ezer szót tartalmazó elválasztási könyvtára. A program a tárban maradó (rezidens) szótár alapján minden szót azonnal ellenőriz, illetve ha az még nem szerepel ott, utólag beírható. A gyors működéshez szükséges egy 2 megabájtos tárbővítő kártya, amely az IBM PC AT-vel vagy a 80286 alapú gépekkel kompatíbilis. A szótárt egy 5,25 inches minilemezen adják. A csomag ára: 625 dollár.

Párbeszéd a dobozzal

TYPO-TOP
Kemény Zoltán rovata

Csak sejthetem, mire gondolt az a kódexmásoló szerzetes, akinek a kezébe adták a 42 soros biblia kinyomtatott példányát; vagy mit mondhatott az a szedőszekrények között megöregedett nyomdász, akinek az orra előtt meglebegtették az első filmcsíkot, fényszedett szöveggel.

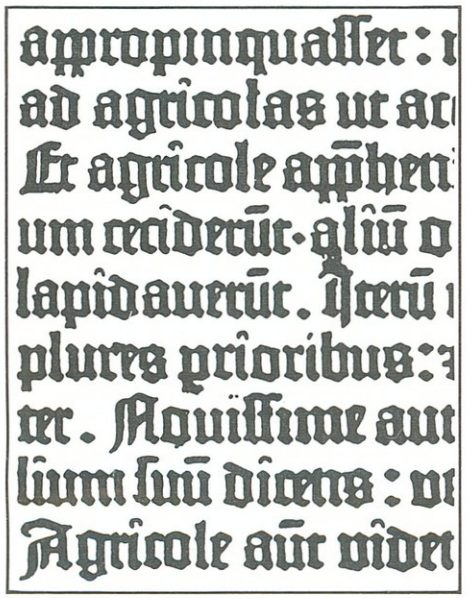

A 42 soros Biblia, részlet
Gutenberg, Mainz 1455

De minden gondolatot meg tudok érteni, minden őszinte csodálkozást, hitetlenséget elfogadok, annál is inkább, mivel én egy könyvet tartok a kezemben, melynek címe: XEROX VENTURA PUBLISHER EDITION — REFERENCE GUIDE.

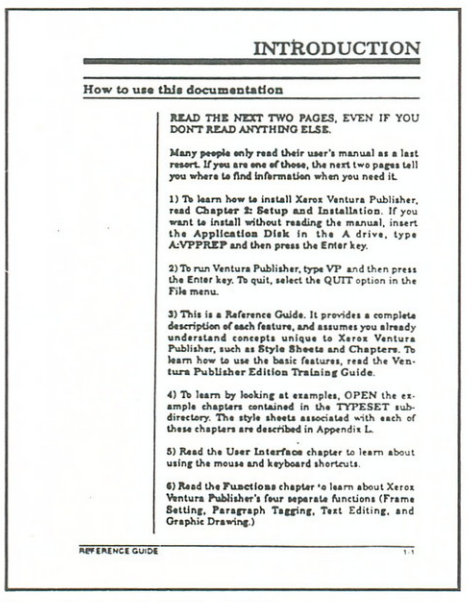

INTRODUCTION

How to use this documentation

READ THE NEXT TWO PAGES, EVEN IF YOU DON'T READ ANYTHING ELSE.

Many people only read their user's manual as a last resort. If you are one of these, the next two pages tell you where to find information when you need it.

1) To learn how to install Xerox Ventura Publisher, read Chapter 2: Setup and Installation. If you want to install without reading the manual, insert the Application Disk in the A drive, type A:VPPREP and then press the Enter key.

2) To run Ventura Publisher, type VP and then press the Enter key. To quit, select the QUIT option in the File menu.

3) This is a Reference Guide. It provides a complete description of each feature, and assumes you already understand concepts unique to Xerox Ventura Publisher, such as Style Sheets and Chapters. To learn how to use the basic features, read the Ventura Publisher Edition Training Guide.

4) To learn by looking at examples, OPEN the example chapters contained in the TYPESET subdirectory. The style sheets associated with each of these chapters are described in Appendix L.

5) Read the User Interface chapter to learn about using the mouse and keyboard shortcuts.

6) Read the Functions chapter to learn about Xerox Ventura Publisher's four separate functions (Frame Setting, Paragraph Tagging, Text Editing, and Graphic Drawing.)

REFERENCE GUIDE 1-1

Xerox Ventura Publisher Edition,
Kézikönyv, John Meyer, 1986–87

A kézikönyv egy kissé pimasz, ellentmondást nem tűrő mondattal kezdődik: „Olvassa el a következő két oldalt akkor is, ha eddig soha mást el nem olvasott."

Elolvastam. Mint ahogy elolvastam a további 998-at is. A rám szakadt információlavina alaposan felkavart. Fájni kezdett a fejem . . .

Az ötvenes évek vége felé, amikor életemben először léptem be egy nyomdába, a szedőterem ólombetűtároló utcáiba, a cinkográfia több méter hosszú, favázas, horizontális reprómasinái, a maratóhelyiség savaskádjai, gyantát és aszfaltot őrző tálcái közé — eszembe sem juthatott, hogy alig harminc esztendő elteltével egy fél évezredes hagyománnyal rendelkező mesterség, a nyomdászat, a „hagyományos értelemben" meg fog szűnni, hogy teljesen átalakulva újjászülethessen. Ez a harminc év szolgáltatta a hátteret mesterségem gyakorlásához, a maga eszeveszett és követhetetlen változásaival. Nyomdászként kezdtem, és mint grafikus folytattam. Nem tudtam és nem is akartam megtagadni magamat, ezért grafikusként is elsősorban a tipográfia, a betű érdekelt és érdekel. Könyv, folyóirat, újság, embléma és betűk tervezése az életem.

Kezemben a könyv, az asztalon előttem ismert alkalmatosságok: a monitor, a billentyűzet, a tároló és pár darab fekete mágneses korong. Ez utóbbiakba belegyömöszölve minden alapvető ismeret és tapasztalat a nyomtatványkészítésről, a fent említett szerzetestől a fényszedőig, a szerkesztőtől a tipográfuson át a grafikusig, beleértve egy több nyelvet ismerő, majdnem hibátlanul dolgozó korrektort is.

Vagyis: asztalon a kiadó, a műterem és a nyomda!

E mesterség alapja mindig a betű volt. A tudás, információ, tanulás szavakkal együtt jut eszünkbe a könyv, a nyomtatott szöveg, a betű. Az a betű, amelyet nyomóformaként először Mainzban faragtak fába, hogy több és tökéletesebb kódex készülhessen nyomtatva, mint kézzel másolva. Az a betű, amelyet aztán vésték rézbe, öntöttek ólomba, másoltak filmre és világítottak át villanyfénnyel, hogy eljuthasson a mágneslemezig.

A betű, amely az egyetemes emberi kultúra elemi részecskéje, mindig formájában hordozza korának jellemzőit. Árulkodik technikai lehetőségekről, az arányok tiszteletéről vagy éppen elvetéséről, a forma vagy a funkció előtérbe helyezéséről, divatról, művészetről.

Kézzel írt gót betűk,
XII. század vége

Claude Garamond XVI. század közepén metszett betűjének mai változata

Futura,
Paul Renner, 1932

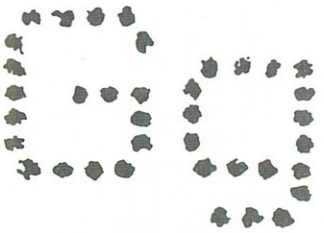

Mátrix-nyomtatóval előállított írásjelek,
XX. század vége

Hasonlítsuk csak össze egy reneszánsz antikva könnyedségét egy konstruktivista groteszk rideg kiszámítottságával, vagy egy kézzel írott kódexbetű finom kalligráfiáját, vékony-vastag vonalainak ritmikus változását, azonos betűinek különbözőségét – a legmegfontoltabb spontaneitást, amit valaha emberi kéz alkotott — egy mai mátrixnyomtató szövegének pontokra töredezett, betűre emlékeztető jeleivel!

Párbeszéd a dobozzal

Nem gonoszkodom tovább. Már csak azért sem, mert az utóbbi példa egymástól legtávolabbinak tetsző párjai állnak talán a legközelebb egymáshoz. Bármily abszurdnak is tűnik első hallásra, így igaz. Ma ott tart az elektronikus betűtervezés Knuth professzor és az ő Metafont eljárása jóvoltából, hogy egy, a rendszerbe táplált betűnek több mint ötszáz különböző változatát lehet előállítani, az alapvető jellegzetességek megváltoztatásával. Vagyis elméletileg már adott a lehetőség, hogy elektronikus úton ugyanolyan egyedi betűformákkal készüljön egy nyomtatvány, mint öt évszázaddal ezelőtt.

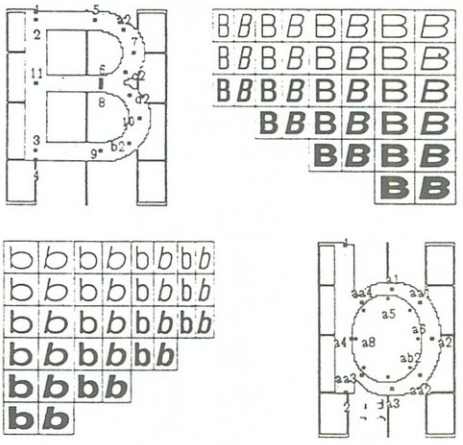

A Metafont-módszer alapjául szolgáló Algol-program két szerkesztési ábrája, Donald Knuth, 1977

És a kép? Ugyanabban a nyomdában, ahol harminc éve a savas kádak álltak, ma Hell professzor úr elektronikus csodája dolgozik: a Chromacom-rendszer. Mindent tud. Fest, retusál, beforgat, összemásol, kitakar, átszínez, digitalizál, torzít . . . Több hetes-hónapos, nehézkes és kézzel tökéletesen soha el nem készíthető munkákat végez el percek alatt, kifogástalanul.

Előttem a doboz.

A palackba zárt szellem jut eszembe. El fog szabadulni. Hiba lenne nem befolyásolni röpködését. Hiba lenne nem tisztelni több évszázad összegyűjtött tudását, tapasztalatait. Hiba lenne eltusolni azt a tényt, hogy egy gép tökéletes kezelése nem azonos a kifogástalan alkalmazással; hogy egy technikailag hibátlan végeredmény lehet akár csapnivaló is — esztétikai megítélését tekintve. A gép tudása passzív. A döntést örökösen arra bízza, aki a lehetőségek közül választ. A felelősség e tudásanyaggal való sáfárkodásért (is) minden esetben visszaszáll a gép kezelőjére, az emberre.

Előttem a doboz.

Elkezdem a párbeszédet, amelynek tanulságait szeretném megosztani Önökkel.

Kezdjünk hozzá . . .

A megbízás

Válasszuk első példaként a vállalati „házi" kiadványokat. Közülük beszéljünk általában a hírlevélről, hiszen egy kézben tartható kiadvány a legalkalmasabb a tanulmányozásra. Ahol a szövegben vagy az illusztrációban megjelent példa érvényes más jellegű kiadványokra is (prospektusra, kézikönyvre, adattárra stb.), ott kitérek az egyéb alkalmazási lehetőségekre.
A megbízás elfogadása után a legfontosabb lépés:

A feladat tisztázása

Legyen soha el nem felejthető mottó: ez a munka kollektív munka!

A hírlevél (a folyóirat, a könyv és minden nagyobb terjedelmű kiadvány) ötlete valakitől származik; az író(k), a szerkesztő(k), a gépíró(k), a grafikus-tipográfus tervező(k), a nyomda összes szakembere és végül az előfizető(k), az olvasó(k) adják azt a kört, amiért minden történik.

Egy kiadvány megalkotása két fontos kérdéssel kezdődik:

1. Miről szól?

2. Kinek szól?

A „miről szól?" ötlet és elhatározás kérdése. Ha vállalati kiadványról beszélünk, akkor nyilvánvalóan arról, ami azt a közösséget a legjobban érdekli, s ezzel együtt elintéztük a „kinek szól?"-t is.

Jóval bonyolultabb a dolog akkor, ha kilépünk a falakon túlra. Sokkal körültekintőbben kell megválaszolni mindkét kérdést.

A forma

Az egyszerűség kedvéért választottam ezt a pontatlan kifejezést. Szerencsésen foglalja magában ugyanis a méret meghatározását éppúgy, mint a megjelenés külsőségeit, a külalakot is.

A méret, minthogy általában a hírlevélről beszélünk, követi a levél formáját: vagyis egy szabványméretű borítékba bedugható, szabványméretű nyomtatványét. Ez a méret általában az A/4 (á-négyes), pontosabban egy 210 mm széles és 297 mm magas papírdarab.

Ezen a felületen a tervezett szöveget eléggé változatosan helyezhetjük el, tördelhetjük. Jól alkalmazható a levél-

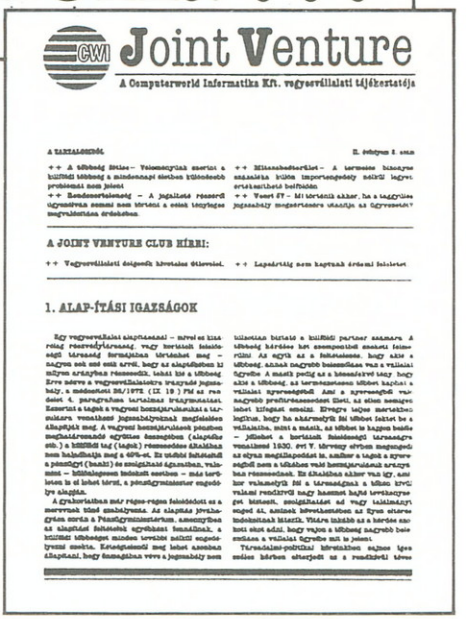
CWI Joint Venture
A Computerworld Informatika Kft. vegyesvállalati tájékoztatója
A TARTALOMBÓL
A JOINT VENTURE CLUB HÍREI:
1. ALAP-ÍTÁSI IGAZSÁGOK

CWI SZOFTVER
A COMPUTERWORLD INFORMATIKA KFT. TÁJÉKOZTATÓJA
1988/1
Költségszerkezet-váltás
Adó-őszok

CWI Quick
INSIDE
IBM promises major rollouts . . .
. . . and details PS/2 prices

A Computerworld Informatika Kft. hírlevelei. Példák a hírlevél-oldalak kialakításához.

forma (egy hasáb) éppúgy, mint a kettő, a három vagy akár a négy hasáb is. A hasábok tulajdonképpen „szövegoszlopok", amelyek számát egy felvállalt, kedvelt stílus vagy éppen az írás(ok) fajtái határozhatják meg, továbbá az illusztrációk technikája, száma, méretei (hogy miként határozzák meg, arra később visszatérünk).

A külalak, a látvány árulkodik a legjobban az előállítókról, ezért megalkotásának fontossága kerüljön egy polcra a tartalommal.

Ha egy vállalat gondot fordít „arculatának" (corporate identity) kialakítására, annak következetes és pontos alkalmazására, majd folyamatos korszerűsítésére – ami soha nem egyenlő a teljes megváltoztatással –, akkor nem okozhat problémát egy új média (például a hírlevél) beillesztése a vállalati „image"-ba.

1878

1910

1922

1933

1938

1963

A Pelikan cég emblémájának folyamatos „korszerűsítése"

Az EDITOP hírlevél címsorának kialakítása

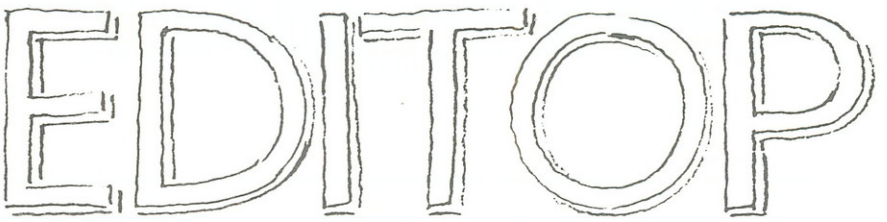

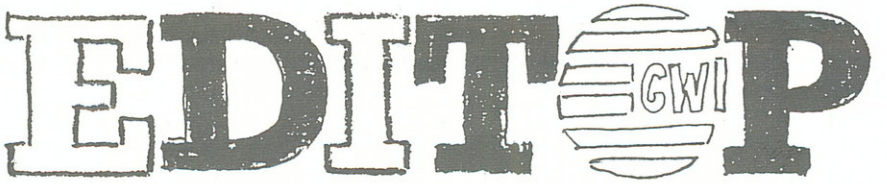

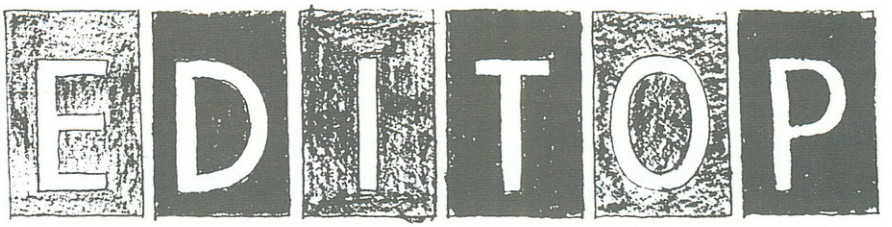

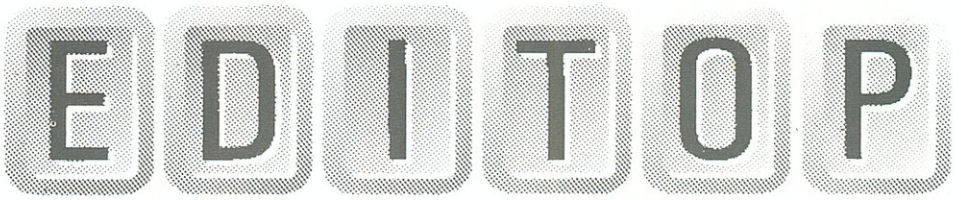

A cím az a tartalmi és formai metafora, amely előbb-utóbb emblémájává kell hogy váljon a kiadványnak, s egyben el is döntheti annak a sorsát.

Egy hírlevélfejjel (headline) nem lehet vállalati arculatot teremteni, de a nem megfelelő módon megformált kiadvány „kilóghat" egy már jól kitalált megjelenési formából. Számtalan grafikai, tipográfiai és fotográfiai lehetőség kínálkozik arra, hogy a már eldöntött címet címsorrá formáljuk.

Következő alkalommal a betűkről, a betűfajta kiválasztásáról lesz szó.

Előny a fogadónál

NYOMDÁSZSZEMMEL
Szilágyi Tamás rovata

Mit jelentenek a következő kifejezések: electronic publishing, desktop publishing (DTP), computer aided publishing? Ezek az elnevezések mind egy adott fogalom szinonim alakjai. Az új technológia legelterjedtebb elnevezése, a desktop publishing (szó szerint: asztalon végezhető nyomtatás-publikáció) onnan származik, hogy a Hewlett—Packard cég készített először 1984-ben egy, az asztallapon is elférő lézernyomtatót. Az „asztali lézernyomtatók" rohamos elterjedését szemlélteti, hogy 1985-ben csak a HP 120 000 darab berendezést értékesített. Egy évvel később, 1986-ban dobta piacra az Apple Computer cég „LaserWriter" nevű berendezését, amely már grafikákat, képeket is meg tudott jeleníteni. Ezzel párhuzamosan fejlesztették ki a PostScript lapleíró nyelvet — amelyet a Macintosh személyi számítógépben lehetett alkalmazni.

Ma már a DTP az NSZK-ban számos iroda és vállalat számára jelent reális és költségkímélő megoldást a hagyományos szedőstúdiókkal szemben. Egyes szakmai vélemények szerint egy nyomda megrendeléseinek 40-50 százaléka DTP-eljárással is elkészíthető. Körkérdésekre adott válaszokból az derült ki, hogy az új technológiával 60 százalékos idő-, és 30—50 százalékos költségmegtakarítás érhető el. A DTP további lényeges előnye, hogy kis példányszámú termékek is kiváló tipográfiai minőségben, ugyanakkor gazdaságosan készíthetők el. Ilyen nézőpontból figyelve, a DTP-eljárás a kis nyomdák és szedőüzemek teljesítmény- és munkavállalási spektrumát lényegesen kiszélesíti.

De reális „veszélyt" jelenthet az új eljárás a hagyományos nyomdák számára is. Az NSZK nyomdaipari szakszervezetének vizsgálatai szerint a DTP eljárás elterjedésével a következő évtizedben kb. 40 000 nyomdai munkahely elvesztésével kell számolni. Az amerikai Frost & Sullivan piackutató intézet szerint az elektronikus publikációk piaca az Egyesült Államokban álomszerű növekedési ütemet fog elérni. Tavaly 859 millió dolláros volt a forgalom, ez 1992-re előreláthatólag 2,6 milliárd dollárra növekszik. Tehát átlagosan 43 százalékos évi növekedési rátát is elképzelhetőnek tartanak!

	Hagyományos nyomdai technológia			DTP-technológia		
	Költség/óra	óra	Összes költség	Költség/óra	óra	Összes költség
Kézirat-előkészítés	45	2	90	60	0,5	30
Fényszedés (+korrektúra)	90	15	1 350	–	–	–
Tördelési megbeszélés	45	2	90	–	–	–
Korrektúraolvasás	30	8	240	60	2	120
Reprómunkák (anyaggal)	120	4	480	60	2	120
Oldaltervkészítés	45	4	180	60	2	120
Tördelés	45	6	270	60	4	240
Előállítási költség kiadványként (DM)			2 700			630
Előállítási idő kiadványonként (óra)		41			8,5	
Teljes évi előállítási költség 12 megjelenés esetén (DM)			32 400			7 560

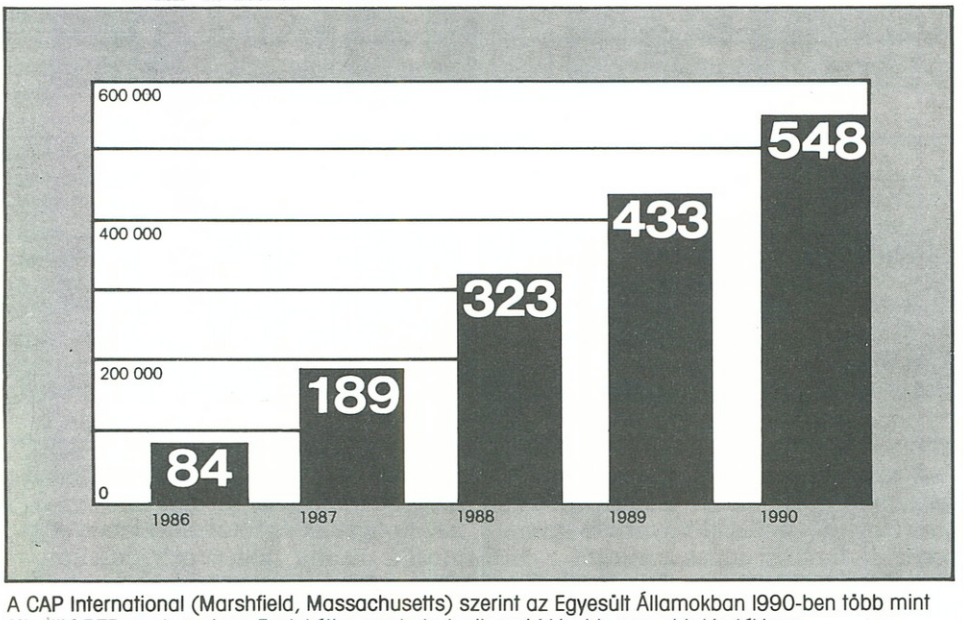

A CAP International (Marshfield, Massachusetts) szerint az Egyesült Államokban 1990-ben több mint félmillió DTP-rendszer lesz. Ezek kétharmada tartozik majd kisebb-nagyobb kiadókhoz ...

Az eljárás elemei

A lézernyomtató a DTP-rendszernek csak az egyik fontos komponense, de döntő szerepet játszott abban, hogy az új technológia rohamos ütemben terjedjen. Ugyancsak a fontos elemek közé tartozik a személyi számítógép, az oldalkialakító program, az oldalt leíró programnyelv, a grafikai elemek megjelenítésére szolgáló képernyő, a munkát megkönnyítő egér, továbbá a speciális szóelválasztó és betűkialakító programok.

A rendszer jellemzői

Az oldaltervezés minőségét döntően befolyásolja a szöveg és a grafika integrálhatóságának foka. Tökéletes eredmény eléréséhez a következő főbb jellemzőkre van szükség: a betűtípusok, betűnagyságok, betűváltozatok elektronikus létrehozására; mind a jeltávolság, mind a grafikai elemek változtathatóságára, különböző rácstónusú képelemekre és jól definiálható oszlopok kialakítására. Problémamentesnek kell lennie az adatátvitelnek más programokba (export/import); kell vízszintes és függőleges léniázás, betűmegfordítási lehetőség, sorkizárás, szabadsoros, illetve középre zárt szedés, táblázatszedés.

Nyomdai előnyök

A nyomdatermék előállításának folyamata — a szedés, a grafikai munka, a tördelés, az oldalkialakítás — zárt, ami

az irányítást és ellenőrzést jelentősen leegyszerűsíti. Elmaradnak a szedési levonatok küldözgetéséből származó időkiesések. A képernyőn vizuálisan helyesnek ítélt oldal vagy oldalpár percek alatt kiírható a lézernyomtatón (ehhez korábban órák vagy napok kellettek).

Megtakarítás érhető el a termelési és anyagköltségeknél, mivel a teljes technológiai folyamat egyes részei kimaradnak. Csökkenthetők a beruházási költségek, hiszen egy grafikai programmal is rendelkező PC beszerzési ára ma már nem túl nagy összeg. A lézernyomtatón elérhető minőség megközelíti a fényszedő rendszer levilágítóján nyert betűképet. Igen rövid a betanulási idő. A kieső idők csekélyek, a javítási és szervizköltségek relatíve alacsonyak.

Elsősorban az irodai kommunikáció gyorsítására és egyszerűsítésére fejlesztették ki a DTP-t. A bonyolult, színes nyomtatványok azonban továbbra is a „hagyományos" nyomdaipar hatáskörébe tartoznak.

Mibe kerül?

Mivel hazai gyakorlati tapasztalatok nincsenek, itt csak külföldi beszámolókra tudunk támaszkodni. Egy, az NSZK-ban megjelenő nyomdai szaklap összehasonlította egy 16 oldalas havi információs füzet hagyományos és a DTP-technológiával történő készítését.

Hagyományos eljáráson a fényszedést értjük, ahol a tördelést papíron, ragasztással végzik. A DTP-technológiánál a szöveget szerkesztőprogram segítségével viszik be a számítógépbe, a grafikákat és néhány fotót speciális asztali képolvasóval digitalizálják, majd egy „festőprogram" segítségével dolgozzák fel. Így tehát az összes információ elektronikus úton válik elérhetővé. A szöveges és grafikai elemeket tördelőprogram egyesíti.

A korrektúrafázisok száma kettőre csökkent: először a szerző olvasta meg a szöveget, másodszor a tördelés helyességét ellenőrizték. Tehát a szerkesztő és a grafikus vette át a szedők szerepét.

A táblázat a részletes költséganalízist mutatja be, nyugatnémet márkában.

A desktop publishing és a más nevű, de lényegében azonos megjelenésű technológiák tehát valóságos konkurenciát jelenthetnek a jövőben Magyarországon a nagy és a kis nyomdák számára. Az úgynevezett házi nyomdáknak a létét veszélyeztetheti, a nagy nyomdák életében inkább a piaci és megrendelői struktúra átalakulása várható. Mindez viharos változásokat eredményezhet a kommunikáció, a publikáció, a nyomdai termelés bizonyos területein. Ennek a viharnak az előszelét már érzik az Egyesült Államokban és Nyugat-Európában.

Az új technológiát nem szabad mereven elutasítanunk, s a hagyományos nyomdai eljárások „védőbástyái" mögé rejtőzve figyelnünk az eseményeket. Az egyelőre nem tökéletes minőséget elutasító gőgös, lekezelő magatartás az elkövetkezendő esztendőkben fájdalmas és helyrehozhatatlan veszteséget okozhat a hagyományos nyomdaiparnak.

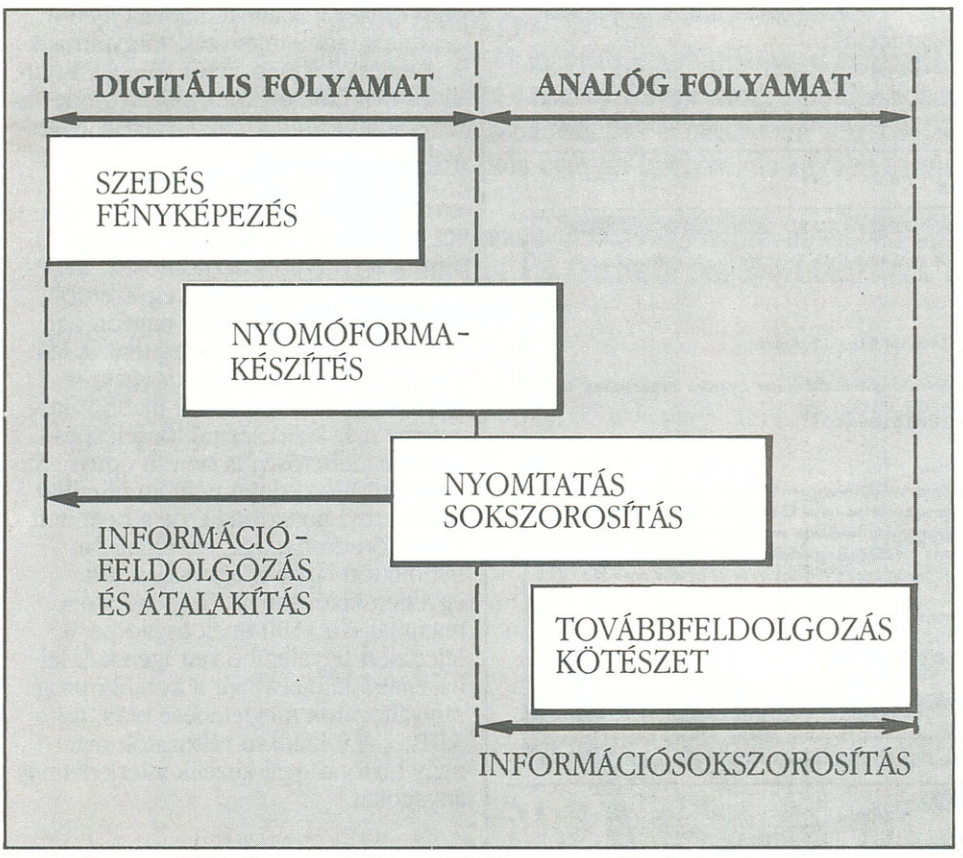

A nyomóforma a digitális és az analóg információs folyamatok elválasztási pontja

HÍREK

Ólom a képernyőn

Publisher's Type Foundry néven, azaz a szerkesztők betűöntődéjeként hirdeti újabb kiváló termékét a Zsoft cég, a jól ismert PC Paintbrush fejlesztője. A lapolvasóval bevitt betűk a program segítségével tovább alakíthatók, cirkalmazhatók. Egyéni betűk is kialakíthatók, mégpedig akár mértani alakzatok segítségével, akár bit-térkép üzemmódban, vagyis képpontonként. A Windows környezetben végezhető tervezéssel szükségtelenné válik a drága betű- és szimbólumcsomagok vásárlása, annál is inkább, mert az alkotómunka eredményét a legtöbb ismert, IBM PC-vel kompatibilis DTP-program és lézernyomtató elfogadja.

Drága betű

Mindeddig az Adobe cég betűtípus-könyvtára csak a Macintosh gépekre volt kapható. Elkészült azonban az IBM PC-n és a vele kompatibilis számítógépeken futtatható Adobe Type Library változat. A letölthető betűcsomagokat könnyű használni, a programok üzembe helyezése gyors. Jól támogatja a rendszer a merevlemezek és a nyomtatók együttműködését, miként az a Linotronic fényszedőknél már megszokott. Az első tizenöt csomag novembertől kapható, de azóta valószínűleg készen áll a teljes könyvtár, 35 készletben összesen 147 betűcsomaggal. Egy-egy készlet ára 185 dollár.

Másodpercek ellen

A gyors számítógépek korában nehéz elviselni, ha a gép olykor mégsem olyan gyors. Főleg a grafikus adatok feldolgozásakor vagy nyomtatásakor bizony még sokat — akár perceket — kell várni. Ám a DTP-rendszerek új generációi — beleértve a monitort, a képolvasót (scannert), a nyomtatót — már olyan speciális grafikus áramköröket tartalmaznak, amelyek jelentősen megrövidítik a grafikus feldolgozás idejét.

Az egyik érdekelt cég például a Sigma Designs, amely IBM PC jellegű gépekhez gyárt grafikus képernyővezérlő kártyákat. Az alelnök bejelentette, hogy a Texas Instruments 34 010 és az Intel 82 786 processzorokra sok grafikai fejlesztés készült el, s tervezik egy nagy felbontású, színes grafikus adapter bevezetését.

A vevők már várják a jelenlegieknél gyorsabb, nagy felbontású monitorokat. „Ehhez azonban még rendszerszoftver is kell" — mondja Paul Brainerd, az Aldus cég elnöke. Szerinte az IBM-gépek operációs rendszerei ma még nem képesek kihasználni a grafikus processzorok előnyeit. Ezért most olyan működtető szoftverek grafikus fejlesztése a feladat, mint például a Windows vagy a GEM. A grafikus vezérlők természetesen megnövelik a nyomtatók és a képolvasók teljesítményét is. A Datacopy cég legújabb „intelligens" képolvasójába speciális képfeldolgozót épített. A Texas Instruments pedig olyan processzort ajánl, amely gyorsasága mellett optikai karakterfelismerésre képes.

Válasszunk – jó – programot!

Ma még számtalan dokumentum készül tollal, írógépen vagy hagyományos nyomdákban, amelyek létrehozására azonban elképzelni sem tudnánk praktikusabb eszközt egy szerkesztőprogramnál. No de melyiket!?

Szórólapok, jelentések, műszaki dokumentációk, belső tájékoztatók, hírlevelek, netán könyvek készítésének nekifogva az a legfontosabb, hogy előbb alaposan végiggondoljuk, súlyozzuk az igényeket, és ennek alapján válasszunk olyan szoftvert, amelyik teljesíteni tudja elvárásainkat. Például az a program, amelyik kiválóan megfelel egy könyv megírására-megszerkesztésére, teljesen alkalmatlannak bizonyulhat, ha a könyvet reklámozó szórólapot is vele akarnánk elkészíteni.

Ismertetőnk néhány tipikus alkalmazási területet sorol fel, betekintve olyan programokba, amelyek a legjobban felelnek meg a kitűzött céloknak. Az említett programok között van olyan, amit speciálisan a DTP céljára fejlesztettek; a többiek szövegfeldolgozó vagy rajzolóprogramok, de általános formázó- és tervezőképességeik révén beszivároghatnak a DTP felségterületére.

Űrlapkészítés

Alkalmazási terület: hivatali nyomtatványok, megrendelőlapok, adatlapok.

Programok: Ventura, PageMaker, XPress, GEM, Ragtime, Ready, Set, Go!, PC Paintbrush, Cricket Draw, Davrelle, HyperCard, dBase, Lotus.

Alapos tervezést, gondos méretezést kívánó feladat egy jól használható űrlap elkészítése. Mindegyikük közös tulajdonsága, hogy vonalakkal határolt különböző nagyságú rubrikákból állnak, minimális szöveggel, esetleg kitöltési tájékoztatóval kiegészítve. Az űrlap jellege nem változik attól, hogy személyi vagy termékadatokkal töltik ki, hitelügylet nyomon követésére is alkalmas, vagy a raktárkészlet nyilvántartására.

Olyan program szükséges hozzá, amely képes arra, hogy szöveget és (többnyire egyenes) vonalakat, négyszögeket egyszerre kezeljen. Hasznos segítség a képernyőn való tervezéshez, ha a program változtatható léptékű vonalzót, mérethálót is tartalmaz, mindamellett margókat, bekezdéseket is ki tud alakítani a szöveges részekhez. Az XPress fejlesztői gondoltak az űrlapok tervezőire, például párhuzamos vonalak igen könnyen húzhatók a képernyőn oly módon, hogy megadjuk a kezdővonalat, azután a Step és a Repeat parancs segítségével kijelöljük az ismétlések helyét. A Ready, Set, Go! Duplicate Object parancsával ugyanígy kell bánni, a Scoop pedig lehetővé teszi, hogy a vonalakon túl előre kiválasztott alakzatokat ismételgethessünk a Duplicate paranccsal.

Rajzolóprogrammal hasonló eredményre jutunk. Ha pedig űrlapjainkat olyan adatokkal fogják majd kitölteni, amelyek például egy adatbázisból nyerhetők, vagy kitöltés után kerülnek számítógépes feldolgozásra, a dBASE-hez, a Microsoft File-hoz vagy a Reflexhez hasonló adatbázis-kezelők tartalmaznak olyan segédprogramokat, amelyekkel a gépi igényt kielégítő űrlapok párbeszédes módon készíthetők. Viszonylag nehezen kezelhető a Ventura rajzoló része, s nem könnyű integrálni a dBASE-, Lotus-állományokat. A fejlesztő ezen lehetőségek javítását ígéri.

Ha sok a szöveg

Alkalmazási területek: könyvek, kézikönyvek, műszaki leírások, hosszabb jelentések.

Programok: Microsoft Word, T_{EX} Just Text, Textures

Sokan vannak olyanok, akiknek a kiadványszerkesztő személyi számítógép főleg arra jó, hogy hosszú szöveget ontsanak, majd sokszorsítsák, kinyomtassák őket – a hagyományos nyomdai eljárások költségeinek a töredékéért. Általános célú, párbeszédes DTP-rendszerekkel, mint amilyen a PageMaker vagy a Ventura, nekivághatunk a terjedelmes munkáknak is, de nem biztos, hogy ez lesz a legjobb megoldás. Hiszen egy nagyobb projektleírás több száz oldalból is állhat, amihez igen részletes tartalomjegyzék, tárgymutató, láb- vagy hátsó jegyzetek tömege is társul, s ilyen méretekhez már nyomda- és kiadóipari szintű szövegkezelési képességek szükségesek.

Akkor választ jól a felhasználó, ha erre a munkára olyan programot vásárol, amely nem a káprázatos külalakra, egyedi tervezésre összpontosítja képességeit, hanem viszonylag egyszerűbb, de megbízható eszközeit nagyon nagy méretekre is ki tudja terjeszteni. A Microsoft Wordöt általában szövegszerkesztőként emlegetik, bár újabb változataiba már kellő számú tördelési és tervezési lehetőség is be van építve. Az egyszerű Word-dokumentum félmillió karakternyi hosszúságú, de a beépített rendezőrutin hatszáz, egyoldalasan nyomtatott lapot is egyesíteni tud egyetlen kiadvánnyá. Tárgymutatója maximálisan 1500 tételt fogad be. A Microsoft figyelembe vett igen sok felhasználói kifogást már a korábbi programváltozatok megjelenése után, így a 3.01 . . . 4.0 kiadású változatok már nagy biztonsággal kezelik a terjedelmes anyagokat.

(Folytatjuk a következő számban.)

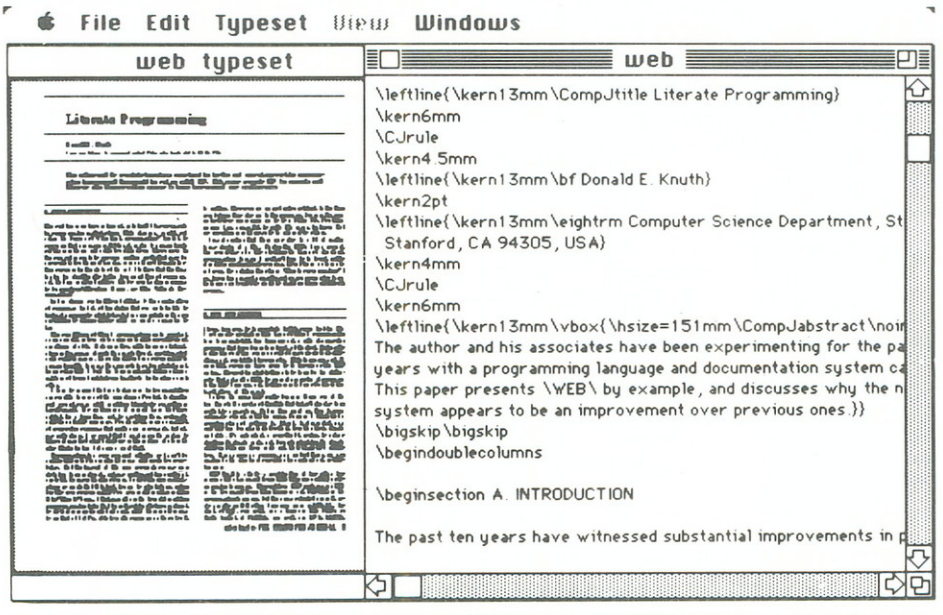

Bár nehezen tanulhatók az olyan kódorientált programok, mint az Addison-Wesley cég Textures rendszere, a hosszú dokumentumok elkészítéséhez a legjobb lehetőségeket nyújtják. A képernyő bal oldalán a készülő oldal képe, mellette a kódok láthatók.

Kulcsrakész rendszerek

Gyártó	Modell	Ár($)	PC	Grafikus kártya	Monitor	Egér	300 pont/inches lézernyomtató	Képolvasó	Oldalszerkesztő programok	Szövegprogramok	Grafikai programok
Advanced Vision Research	**Pagemaster III**	10 995	AT	–	m	+	+	+	–	–	+
AST Research, Inc.	**Premium Publisher Model**	9 995	AT	E/C/H	m	+	+	+	(PM, VT)*	–	+
Avnet Computer Technologies	**ACTI 456**	9 456	AT	C	m	+	+	+	VT	–	+
Canon U.S.A., Inc.	**Canon Express DTPublisher**	9 950	AT	E/C	sz	+	+	–	PM, VT	–	+
Cordata Technologies, Inc.	**Intellipress/PM, VT**	11 995	AT	E	m	+	+	–	PM, VT	–	+
A. B. Dick	**Inprint Publ. Sys. 15-01**	11 995	AT	H	m	+	+	–	I	+	–
Hewlett-Packard	**Vectra Publisher Mono Model**	4 626	AT	H	m	+	–	–	PM	–	–
IBM	**Solutionpac P.P.S. Option**	5 793	–	–	–	+	+	–	PM	+	+
	Solutionpac Pers. Publ. Sys.	8 553	PS/2	E	m	+	+	–	PM	+	+
Kaypro Corp.	**Extra Extra**	8 495	AT	E/C/H	m	+	+	–	VT	+	+
Packard Bell Electronics, Inc.	**Basic Publisher**	7 495	AT	H	m	–	+	–	L	–	–
	Advanced Publisher/EGA	11 995	AT	E	sz	+	+	+	VT	–	+
Xerox Corp.	**Model 601**	9 995	XT	–	t	+	+	–	VT	+	–
	Model 603	8 495	XT	–	m	+	+	–	VT	–	–
	Model 604	9 495	XT	C	sz	+	+	–	VT	–	–
	Model 606	7 995	–	–	t	+	+	–	VT	–	–
	Model 607	2 195	–	–	t	–	–	–	VT	–	–
	Model 612	5 595	XT	–	t	+	–	–	VT	–	–
	Model 614	5 095	XT	C	sz	+	–	–	VT	–	–
Számítástechnikai Kutató Intézet	**Propress**	700 ezer forinttól	AT	E/C/H	m, sz	+	+	kép és szöveg	VT	+	+
Műszertechnika Kisszövetkezet	**MT DTP**	1,5 millió forinttól	XT AT	E/C H/W	m, sz	+	Kyocera, Acer HP, Xerox	Microtek	PM, VT	WordStar (ékezetes)	+

Magyarázat: + = van, – = nincs, PM = PageMaker, VT = Ventura, L = Laserset, I = Inprint, C = Canon Expression E = EGA, C = CGA, H = Hercules, W = Wyse

(PM, VT)* = Ajánlott, de nem szállított programok m = mono, sz = színes, t = teljeslap képernyő.

HÍREK

Tipográfustrend

Ahogy nő Amerikában a személyi számítógépre alapozott rendszerek száma, úgy talál egyre kevesebb munkát számos tipográfus és szedő. Ennek egyik jele: a szakma 134 évi képviselete után becsukja kapuit az Országos Tipográfiai Egyesület (International Typographical Union), s ezután az amerikai kommunikációs dolgozók szervezetének (Communications Workers of America) része lesz. Az ITU taglétszáma – az elnök szerint – az utóbbi nyolc évben elsősorban azért csökkent, mert a a műszaki haladás következtében beszűkült a munkaerőpiac.

Szín-taktika

A számítógépekhez köthető asztali nyomtatók által elérhető minőség még nagyon messze áll a nyomdaitól, különösen, ha a színeket is belekeverjük. A technika azonban a fogyasztók igényeivel együtt fejlődik; eljött hát az ideje, hogy az Inforworld folyóirat összehasonlítsa a kapható készülékeket.

Részletes tesztjük eredménye: a maga kategóriájában a Hewlett-Packard Paintjet nevű tintasugaras masinája vezet mind a vele elérhető minőséget, mind árát tekintve. A legjobb minőséget a Xerox 4020, ugyancsak tintasugaras elvű gépe szolgáltatja. A szöveg és rajz egyesítésére az Okidata készült fel a legjobban. Említésre méltó még a Mannesmann Tally, valamint az Alps nyomtatója.

Röviden:

- Immár PostScript állományok is nyomtathatók a Hewlett–Packard LaserJet Series II lézernyomtatóján. Az IBM PC XT/AT gépekhez való vezérlőkártya neve Jetscript, fejlesztője a QMS, ára 2000 dollár.
- A Compuserve cég új terméke, a Graphics Interchange Format (GIF – grafikai adatcsere-formátum) lehetővé teszi a grafikus állományok cseréjét az IBM PC-k, az Apple Macintoshok és más számítógépek között.
- Meglepetést keltett új optikai karakterolvasójának árával a Saba Technologies cég. Az 1300 dolláros Page Reader IBM PC-khez kapcsolható.
- Új optikai karakterfelismerő programot fejlesztett ki a kaliforniai Advanced Vision Research. Az AVR-302 típusú lapolvasón futó Megaread számos betűcsomagot ismer fel, s azokból WordStar-, WordPerfect- és ASCII-állományokat képez. Ára 500 dollár.
- Márciusban várható a WordPerfect 5.0 változatának megjelenése, 495 dolláros áron (régi tulajdonosoknak 50 dollár). Az egyik legnépszerűbb szövegszerkesztő program jó példa arra, hogyan közelednek a szövegszerkesztők a DTP rendszerekhez. Az új változat ugyanis képes lesz a szövegeket és a grafikákat oldalanként integrálni, tárgymutatókat, tartalomjegyzékeket, szedéstükröket készíteni.

Handy Scanner = képegér

Nézzék el nekünk a nyomdaipari szakemberek, ha mi olyan apróságot is képolvasónak (scanner-nek) nevezünk, amely immár kézben is elfér. A számítástechnikusoknak, de főként a felhasználóknak az asztali, A4 méretű gépek után jelentős újdonság az a készülék, amelyről a közelmúltban adott hírt a Newsweek.

Az egérnél alig nagyobb eszköz digitális jelekké képes alakítani a papíron látható képek árnyalatait, majd a jeleket IBM PC jellegű számítógépekbe továbbítja. Ehhez természetesen egy csatoló kártyára van szükség. A programozható processzort tartalmazó „képegér" a papírkép árnyalatait a program paramétereivel hasonlítja össze. Lassú mozgatással egy lépésben egy két inch széles és 10 inch hosszú sávot tud olvasni. Nagyobb kép természetesen több sávban olvasható.

A japán Mitsumi Corp. által fejlesztett Handy Scannert a kaliforniai Diamond Flower Electric Instrument Co. forgalmazza 299 dollárért.

EDITOP

Kiadja a **Computerworld Informatika Kft.**
1072 Budapest, Rákóczi út 16.
Telefon: 117-917
Levélcím: 1536 Budapest Pf. 386.
Felelős kiadó: Futász Dezső
Szerkesztő: Kolossa Tamás, Kemény Zoltán

Megjelenik évente tizenkétszer,
csak előfizetőknek.

Híreinket a legmegbízhatóbb forrásokból merítjük és ellenőrizzük, a köteles gondosságunk ellenére átvett téves értesülésekért felelősséget nem vállalunk.

Szedés készült a CWI Kft.
Scantext 1000 fényszedőrendszerén.
Nyomás: Hegyalja MGTSZ Nyomdaüzeme
Budapest
HU ISSN:

A **Computerworld Informatika Kft.**
a világ legnagyobb számítástechnikai kiadójához, az IDG Communications céghez kapcsolódik, amely harminc országban száz folyóiratot jelentet meg.

IDG COMMUNICATIONS

Legfontosabb kiadványai:

Egyesült Államok: Computerworld, Publish!, Infoworld, PC World, MacWorld,
Franciaország: Le Monde Informatique;
Japán: Computerworld Japan;
Kína: China Computerworld;
Nagy-Britannia: Computer News, PC Business World;
Német Szövetségi Köztársaság: Computerwoche, Infowelt, PC Welt, Run;
Olaszország: Computerworld Italia.

Együtt

Látszólag kézenfekvő: egy, a DTP-ről szóló hírlevél lehetőleg teljes egészében készüljön DTP-technológiával. Ám a valóság nem ilyen egyszerű.

Egyik legfőbb hírforrásunk, a kaliforniai Publish! nevű DTP-magazin (IDG-kiadvány) minden számában van egy Toolbox, egy keretes ismertető, amelyben felsorolják, milyen eszközökkel készült a lap. Hardver: Macintosh Plus, Radius Full Page Display monitor, IBM PC/AT. Szoftver: Microsoft Word, Appleshare, Maclink, Macpaint, Pagemaker. Macdraw, Fontographer, Superpaint, Adobe Illustrator, Microsoft File, Adobe Type Library. Az oldalterveket LaserWriter Plus és Omnilaser nyomtatókon ellenőrzik, majd a felvételre kész oldalakat Linotronic fényszedőn készítik elő. És mindig megjegyzik: a képeket és néhány illusztrációt a hagyományos eljárással illesztették a színes magazinba.

Színvonalas kiadványokat tehát teljes egészében ma még nem lehet csakis a DTP-technológiára alapozni, még San Franciscóban sem. Hát még nálunk.

Magyarországon a zömében csak importból beszerezhető eszközök árai miatt előbb-utóbb mindenki találkozik azzal a problémával, amivel az EDITOP indításakor nekünk is meg kell küzdeni: anyagi lehetőségek kontra igényesség.

Nekünk még ideológiát sem nehéz találni ahhoz, hogy mondjuk mátrixnyomtatóval, másológéppel készítsünk nyomdai eredetit. Hiszen amúgy is vigyáznunk kell arra, hogy ne nagyon rugaszkodjunk el a magyar valóságtól. A kiadványkészítők többsége viszonylag könnyen jut hozzá a DTP-szoftverekhez, annál nehezebben viszont a lézernyomtatókhoz. A legtöbb kiadvány ezért pöttyös lesz, s hiányoznak majd belőlük a hosszú ő és ű betűk . . . Miért ne igazodhatnánk mi is ehhez?

Végül nem ezt az utat választottuk. Az EDITOP jelenleg Scantext fényszedőn készül, hagyományos montírozással, s néhány esetben lézernyomtatóra vitt ábrákkal. Természetesen mi is álmodozunk egy saját, lehetőleg PostScript-alapú lézernyomtatóról, egy full page-ről, egy scannerről, a remek szoftverekről, s igyekszünk valóra váltani álmainkat. Beszámolunk erről is, hiszen nyilvánvalóan tanulságos lesz, honnan, mennyiért, mit sikerül szerezni, mi kompatíbilis mivel, avagy hol kaptunk csupán tapasztalatot. Így fejlődünk tovább – együtt az Olvasóval.

EDITOP

SZÁMÍTÓGÉPES KIADVÁNYSZERKESZTÉS, NYOMDATECHNIKA

A COMPUTERWORLD INFORMATIKA KFT. TÁJÉKOZTATÓJA

MUTATVÁNYSZÁM

Tisztelt Olvasónk!

Napjainkig a dokumentációk készítése, a lapkiadás, a könyvszerkesztés, a nyomdászat művészete a szakemberek szűk körének birodalma volt. Az olvasók széles tábora élvezte, de ritkán értette az évszázados ismereteket hordozó eredményeket.

Most fordult a helyzet: a DESKTOP PUBLISHING, a személyi számítógépes szerkesztőrendszerek segítségével mind többen akarják és tudják saját kezűleg megtervezni, kinyomtatni írásos dokumentumaikat.

Új hírlevelünk elsősorban azokhoz szól, akik a hagyományos értékek és az új eszközök birtokában magas színvonalú kiadványokat kívánnak készíteni.

Az EDITOP a Computerworld nemzetközi hálózatára és a hazai eredményekre támaszkodva havonta ismerteti

- az elektronikus szerkesztés és a nyomdatechnika legfrissebb híreit,
- az új grafikus számítástechnikai eszközöket,
- a kiadványszerkesztés, a tipográfiai és grafikai kialakítás hagyományos és korszerű elveit, gyakorlatát.

Különös figyelmet fordítunk a mindennapi gyakorlatban hasznosítható információkra, legyen szó piaci árakról, folyamatokról, vállalkozásokról vagy a számítógépalkalmazás részletkérdéseiről. Szakértőink a hazai lehetőségekhez igazodó elemzésekkel támogatják a nem csupán igényes, de egyben gazdaságos kiadványszerkesztés előkészítését.

Az EDITOP mellékelt mutatványszáma bővebben szól az új technika részleteiről és kirobbanó sikeréről. Ha Önnek is megnyeri tetszését, bizonyos, hogy szüksége lesz további információinkra.
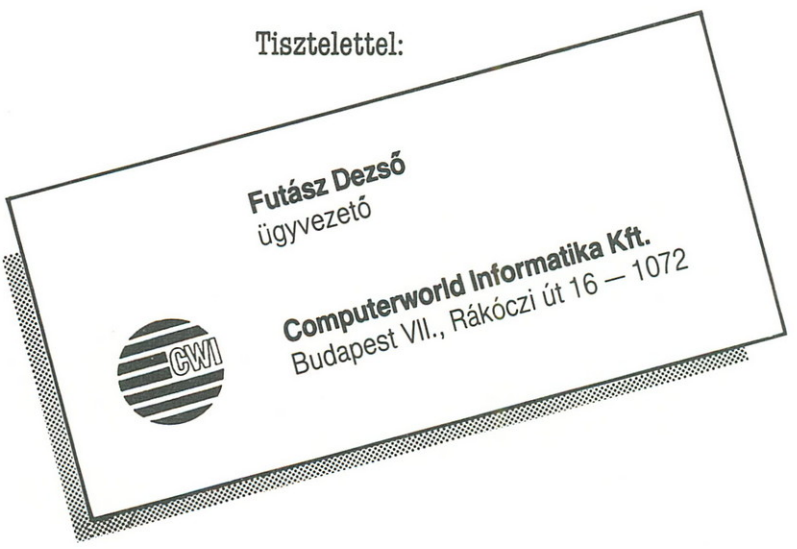
Tisztelettel: